

پیشایندها و پسایندهای رفتار خرید ناگهانی: تعیین اولویت‌ها و ارائه مدل با استفاده از روش ترکیبی دلفی و دیمتل

منیژه بحرینی زاد^{۱*}، مطهره حسینی^۲

۱. دانشیار و عضو هیات علمی گروه مدیریت بازرگانی، دانشگاه خلیج فارس، بوشهر

۲. کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی، دانشگاه خلیج فارس، بوشهر

Email: mbahrainizadeh@pgu.ac.ir

چکیده

رفتار خرید ناگهانی، رفتاری با فعال‌سازی هیجان زیاد، کنترل شناختی کم و تا حد زیادی واکنشی می‌باشد که کنترل آن از جنبه رفتار مصرف‌کننده با اهمیت است. این تحقیق به بررسی پیشایندها و پسایندهای رفتار خرید در قالب شناسایی و رتبه‌بندی مهم‌ترین عوامل اثرگذار خرید ناگهانی می‌پردازد. با مطالعه پیشینه تحقیق‌های انجام شده، عوامل موقعیتی، روان‌شناختی، محیطی، شخصیتی، آمیخته بازاریابی، جمعیت شناختی و عوامل مرتبط با کالا به‌عنوان عواملی که بر رفتار خرید ناگهانی مصرف‌کنندگان تأثیر دارند، شناسایی شدند. رتبه‌بندی پیشایندهای رفتار خرید ناگهانی با بهره‌گیری از نظر خبرگان و با تکنیک دیمتل انجام شد. پسایندهای رفتار خرید ناگهانی نیز با بهره‌گیری از تکنیک دلفی و استفاده از نظر خبرگان روانشناسی و بازاریابی به دو دسته پیامدهای مثبت و منفی تقسیم‌بندی شدند. در پایان مدلی از شاخص‌های به دست آمده از این مطالعه ارائه شده است. این مطالعه با طرح سیمایی کلی از رفتار خرید ناگهانی می‌تواند در مدیریت و سیاست‌گذاری راجع به این جنبه از رفتار مصرف‌کننده سهیم باشد.

کلیدواژه‌ها: رفتار خرید ناگهانی، پسایندها، پیشایندها، تکنیک دلفی، تکنیک دیمتل،

راهنمای بازرگانی

(دانشور رفتار)

Business strategies

• دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۱۱/۱۶

• پذیرش مقاله: ۱۳۹۷/۱/۲۰

*Journal of
Business strategies
Shahed University
Twenty-Five Year
No.11
Spring & Summer
2018*

دو فصلنامه علمی - پژوهشی
دانشگاه شاهد
سال بیست و پنجم - دوره جدید
شماره ۱۱
بهار و تابستان ۱۳۹۷

مقدمه

خرید ناگهانی^۱ یک رفتار خرید بی مقدمه، ناگزیر و از لحاظ لذت جویی پیچیده است که در آن سرعت تصمیم خرید، از هرگونه تفکر، ملاحظه و بررسی سایر گزینه ها جلوگیری می کند [۱]. این نوع خرید مرزهای منطقی و متداول فرآیند خرید را درهم می شکند [۲] و بدون ارزیابی جایگزین های متعدد و سبک سنگین کردن پیامدها صورت می گیرد. به طور عمده خرید ناگهانی پس از تأثیرپذیری فرد از نوعی محرک درونی یا بیرونی و در مدت زمانی بسیار کوتاه، رخ می دهد [۳].

خرید ناگهانی یکی از جنبه های رفتاری مهم مصرف کننده و یک مفهوم حیاتی در بازار است. در صورتی که مصرف کنندگان فقط به هنگام نیاز خرید نمایند، اقتصاد بازار با شکست مواجه می شود و این خود به وضوح اهمیت و نقش خرید ناگهانی را در بازارهای مصرفی نشان می دهد [۴]. توجه به این نکته که ناگهانی بودن منحصراً به عنوان یک صفت شخصی تلقی نمی گردد، مهم است بلکه مربوط به یک موقعیت خاص خرید است [۵].

امروزه با توجه به افزایش تعداد مصرف کنندگان، درآمد آن ها و فرا رقابتی شدن بازارها، موقعیت های گسترده ای برای خریدهای ناگهانی ایجاد شده است. در ادبیات بازاریابی و رفتار مصرف کننده مطالعات زیادی در این حوزه انجام شده است اما این مطالعات از عدم انسجام در طبقه بندی و تلیخیص نتایج و تفکیک عوامل اثرگذار و واکنش های متأثر از این رفتار رنج می برد؛ از این رو به علت اهمیت مطالعه عوامل مؤثر بر رفتار خرید ناگهانی در تدوین استراتژی های بازاریابی اثربخش برای افزایش حجم خرید و کمک به خریداران برای جلوگیری از تحریک و انجام خرید ناگهانی غیر لازم، انجام مطالعه هایی از این دست اهمیت دارد [۶].

هدف از انجام این تحقیق نه تنها شناسایی عوامل مهم و تأثیرگذار بر رفتار خرید ناگهانی است بلکه شناسایی عوامل متأثر از این نوع خرید نیز هست؛ در این تحقیق به ارائه

مدلی کامل تر از پیشایندها و پسایندهای این نوع از خرید پرداخته می شود. در این تحقیق صرفاً طبقه بندی ادبیات مدنظر نیست بلکه به ارائه تجزیه و تحلیل یافته های مربوط و بررسی تأثیر نسبی متغیرهای مستقل پرداخته می شود. شناخت این عوامل بازاریابان را در جهت پیش بینی رفتارهای افراد با توجه به عوامل بیان شده، کمک می کند. سؤال های این تحقیق به شرح ذیل است:

۱. عوامل مؤثر بر رفتار خرید ناگهانی (پیشایندها) کدام است؟
۲. کدام یک از عوامل مؤثر بر رفتار خرید ناگهانی دارای اولویت است؟
۳. رتبه بندی هر کدام از عوامل مؤثر بر رفتار خرید ناگهانی به چه ترتیب است؟
۴. پسایندهای خرید ناگهانی در چند دسته قرار می گیرند؟
۵. هر گروه از پسایندهای رفتار خرید ناگهانی دارای چه ویژگی های هستند؟

مبانی نظری تحقیق

مصرف کنندگان به دلایل مختلفی خرید می کنند، که این دلایل ممکن است شامل نیاز به یک محصول یا خدمت خاص نباشد. برای مثال آن ها ممکن است برای نیاز به سرگرمی، تفریح، عکس العمل های اجتماعی یا تحریک ذهنی خرید نمایند [۷]. در برخی موارد، مصرف کنندگان برای خریدهای خود از حدود عقلایی خارج می شوند و انتخاب های بدون بررسی دقیق و اطلاعات کافی و همچنین بدون قصد قبلی انجام می دهند، در چنین لحظاتی است که خریدهای ناگهانی اتفاق می افتند [۸].

خرید ناگهانی زمانی رخ می دهد که یک مصرف کننده تجربه یک نیاز ناگهانی، قوی و مداوم برای خرید یک کالای خاص داشته باشد و تصمیم گیری سریعاً با مواجهه با محصول انجام می گیرد که هیچ توجه یا ارزیابی نسبت به عواقب آن صورت نمی گیرد. این رفتار به عنوان یک سبک مصرفی در بسیاری از فرهنگ ها رایج و به رسمیت شناخته شده است و محصولات متنوعی را شامل می شود [۹]. در ادبیات بازاریابی، خریدهای ناگهانی را به عنوان

^۱ Impulse Buying

یک نقطه کانونی برای فعالیت‌های بازاریابی است. بسیاری از تحقیقات در زمینه خرید ناگهانی بر جنبه‌های مختلف موقعیتی خرید ناگهانی تأثیر دارد. اخیراً خرید ناگهانی به عنوان یک متغیر متفاوت فردی مورد بررسی قرار گرفته است که به احتمال زیاد برای نفوذ افراد در موقعیت‌ها هست [۶].

مشخصه غیر عمدی بودن و عدم برنامه‌ریزی لازمه یک خرید ناگهانی است اما تنها معیار برای قرار گرفتن در طبقه خرید ناگهانی نیست. در واقع هر خرید ناگهانی حتماً بدون قصد است، اما هر خرید بدون قصدی الزاماً یک خرید ناگهانی نیست [۱۵]. مصرف‌کنندگان به منظور برطرف کردن تعدادی از نیازهای خود نه تنها نیاز به خود کالا خرید می‌کنند بلکه مصرف‌کنندگان ممکن است در طول زمانی که در حال انجام خریدهای برنامه‌ریزی شده خود هستند کالایی را ببینند که آن را مناسب برای برطرف کردن نیازی خاص بدانند [۱۶]. این نوع خرید برای شرکت‌ها و سازمان‌ها بسیار اهمیت دارد به این دلیل که به دنبال راه‌های برای انگیزش افراد برای پرداخت و خرید هر چه بیشتر است [۱۷]. ارضا نیاز لذت باوران به عنوان یک منطق گذشته‌نگر برای خرید است که در طول یک گشت خرید ایجاد می‌گردد. به طوری که خریدهای ناگهانی تعدادی از خواسته‌های لذت باوران را ارضا می‌نماید [۱۶]. مدت زمان تصمیم‌گیری، فاصله زمانی بین تمایل به خرید و خرید واقعی برای خریدهای ناگهانی بسیار کوتاه است و در درجه اول با وسوسه لذت باوران قوی از رضایت آنی و بهبود حالت بدون توجه یا با توجه اندک به عواقب تحریک می‌شود [۱۸].

تحقیقگران در مورد ویژگی‌های خرید ناگهانی به چنین اجماع نظری رسیده‌اند که خرید ناگهانی می‌بایست بدون قصد؛ بدون تفکر و بی‌درنگ باشد [۶]. در مجموع، خرید ناگهانی به طور معمول با استفاده از سه معیار طبقه‌بندی می‌شود. اول، عمل خود به خودی و معمولاً با بار مثبت عاطفی همراه است. دوم افراد خرید ناگهانی را برای نشان دادن توجه اندک به هزینه و عواقب انجام می‌دهند. سوم، این عمل معمولاً وسوسه لذت باوران از طریق خرید را به دنبال دارد. برای خرید ناگهانی رفتار را می‌توان به عنوان یک سلسله‌مراتب تجربی از اثرات به موجب آن مصرف‌کننده تجربه قوی از محصول، خرید سریع محصول

خریدهای بدون برنامه‌ریزی تعریف می‌کنند که تفاوت بین خرید واقعی و آنچه قبلاً برنامه‌ریزی شده است هست. برخی از نویسندگان خرید ناگهانی را به عنوان عملی بدون فکر و با عملکرد سریع می‌دانند که به وسیله انگیزه و ادراک تحریک می‌شوند که این تحریک می‌بایست به اندازه کافی قوی باشد تا بتواند بر موانع غلبه نماید [۴].

مطالعات گسترده در حوزه رفتار خرید ناگهانی از دهه ۱۹۵۰ شروع شد. رفتار خرید ناگهانی از دیدگاه برخی از مصرف‌کنندگان منفی به نظر می‌رسد و افکار منفی همچون خرج کردن بیش از حد پول، عدم اطمینان در مورد عملکرد و کیفیت محصولات و همچنین احساس گناه و ناهماهنگی اجتماعی را به دنبال دارد بنابراین این نوع خرید از نظر این افراد غیر عقلانی، نابالغ یا با ریسک بالا تلقی می‌گردد؛ اما در مورد یک سری دیگر افراد این نوع خرید اغلب شایع و بدون آگاهی صورت می‌گیرد. این گونه برآورد شده است که حدود دوسوم تصمیمات خرید در مغازه اتفاق می‌افتد [۱۰].

این خریده‌ها کمتر عمدی و بیشتر برانگیزاننده و غیرقابل مقاومت هستند و اثرات بسیار زیادی بر اقتصاد و احساسات و سلامت روانی خریداران دارد [۱۱]. پاپیرون تعاریف پیشین را بازبینی کرده و تعریفی کوتاه از خرید آنی بدین گونه ارائه می‌دهد "خرید آنی نوعی خرید برنامه‌ریزی نشده است، نتیجه رویارویی با محرک‌هاست به طوری که در محل در موردش تصمیم‌گیری شده است و پس از خرید، خریدار واکنش‌های احساسی یا شناختی را تجربه می‌کند" [۳]. خرید برنامه‌ریزی نشده هر نوع خریدی که خریدار از قبل برای آن برنامه‌ریزی نکرده است می‌باشد. این نوع از خریده‌ها که به خریدهای هیجانی و احساسی معروف‌اند، در مقابل خریدهای برنامه‌ریزی شده و منطقی قرار می‌گیرند [۱۲]. رفتار خرید ناگهانی اشاره به تصمیمات خرید برنامه‌ریزی نشده دارد که دلایل غیراقتصادی همچون سرگرمی، ارضا نیازهای احساسی یا اجتماعی است که ممکن است باعث خرید ناگهانی مصرف‌کنندگان گردد [۱۳]. رفتار خرید ناگهانی پدیده‌ای است که در ایالات متحده به رسمیت شناخته شده است و نزدیک به ۸۰ درصد از کل خریدهای دسته خاصی از محصولات خاص را شامل می‌شود [۱۴].

خرید ناگهانی جنبه‌ای فراگیر از رفتار مصرف‌کنندگان و

یک فرد برداشتن این گونه خریدها تأثیر دارد خرید ناگهانی و شخصیت خودکترل به عنوان دو سمت از یک سکه هستند که به سادگی می توان گفت خرید ناگهانی در صورت فقدان خودکترلی یک فرد یا تمایل و تسلیم و سوسه شدن اتفاق می افتد [۲۱].

تحقیق های مربوط به این حوزه تا به امروز ادامه دارد؛ به عنوان مثال می توان به تحقیقی که توسط ترکیلماز و همکارانش در سال ۲۰۱۵ با عنوان اثر صفات شخصیتی و کیفیت وب سایت بر خرید ناگهانی آنلاین انجام شد، اشاره کرد که در این تحقیق صفات شخصیتی همچون باز بودن نسبت به تغییر، وجدان و برونگرایی به عنوان صفات شخصیتی اثرگذار بر رفتار خرید ناگهانی شناخته شدند [۱۷].

حاصل بررسی تعدادی از مقالات مرتبط داخلی و خارجی در مورد خرید ناگهانی و عوامل مؤثر بر آن است که بر اساس موضوع مورد مطالعه، طبقه بندی شده است.

پس از بررسی ادبیات و پیشینه تحقیق، مجموعه عوامل مربوط به رفتار خرید ناگهانی مصرف کنندگان بر اساس فراوانی در نه دسته، در خلاصه شده است. بر اساس شباهت موضوعی متغیرها، ۳۸ عامل به عنوان متغیر شناسایی شده در هفت گروه کلی پیشایندها و دو دسته عوامل پسایندهای رفتار خرید ناگهانی (مثبت و منفی) معرفی شده است. تلاش ما بر این بوده است تا لیست تقریباً کامل از متغیرهای شناسایی شده در رفتار خرید ناگهانی تا زمان نگارش این مقاله تهیه و تلخیص شود. این عوامل را در دو دسته پیشایندها و پسایندهای خرید ناگهانی مطالعه می کنیم.

و در نهایت تلاش برای توجیه عمل را تجربه می کند [۱۸].

پیشینه تحقیق و استخراج عوامل

برخلاف این باور که خرید ناگهانی یک مفهوم جدید است، مطالعات صورت گرفته نشان می دهد که مفاهیم مربوط به خرید ناگهانی از دهه ۱۹۵۰ شروع شده است. مطالعاتی که در این دوره صورت گرفته خرید ناگهانی را به عنوان یک خرید برنامه ریزی نشده می دانستند به طوری که این نوع از خرید زمانی رخ می دهد که تجربه ناگهانی و اصرار مداوم و قوی برای خرید بلافاصله چیزی صورت می گیرد [۱۷]. محققان تعاریف متعددی از خرید ناگهانی ارائه کرده اند که این تعاریف به قبل از سال ۱۹۸۲ برمی گردد که بجای تمرکز بر مصرف کننده به عنوان محرک رفتارهای خرید، بر کالا تمرکز داشتند. استرن در سال ۱۹۶۲ پایه و اساسی را برای تعریف رفتار خرید ناگهانی ارائه نمود و آن را به عنوان عملی برنامه ریزی نشده و ناگهانی طبقه بندی کرد [۱۶].

روک وقوع یک خرید ناگهانی را این گونه تعریف می کند: "وقتی یک مصرف کننده تمایلی ناگهانی، غالباً قوی و پایدار به خرید آنی یک کالا پیدا می کند. این انگیزه ناگهانی پیچیده است و ممکن است تعارض احساسی ایجاد نماید." [۱۹].

در دهه ۱۹۸۰ تحقیقات مهمی از روک و هاج، ماهیت خرید ناگهانی را روشن کرد. آن ها به وضوح خاطر نشان کردند که؛ این افراد هستند و نه اجناس که خرید و مصرف ناگهانی را تجربه می کنند. محققان پذیرفته اند که خرید ناگهانی زمانی اتفاق می افتد که یک فرد خریدی بدون قصد، بدون تفکر و بی درنگ انجام می دهد. خرید ناگهانی، بدون در نظر گرفتن چرایی دلیل و منطق فرد برای داشتن آن کالا تعریف می شود [۲۰].

کاسن و لی بر این اعتقاد هستند که فاکتورهای فرهنگی بر خرید ناگهانی تأثیر قابل توجهی دارند. خرید ناگهانی به عنوان یک خرید برنامه ریزی نشده با مشخصه های که شامل تصمیم گیری نسبتاً سریع و یک سوگیری ذهنی به منظور دستیابی سریع است [۱۴].

استرن در سال ۱۹۶۲ چهار نوع متمایز خرید ناگهانی در تحقیقی که توسط لو انجام گرفت نشان داد که حالات

جدول ۱. مروری بر تحقیق‌های انجام‌شده در زمینه خرید ناگهانی

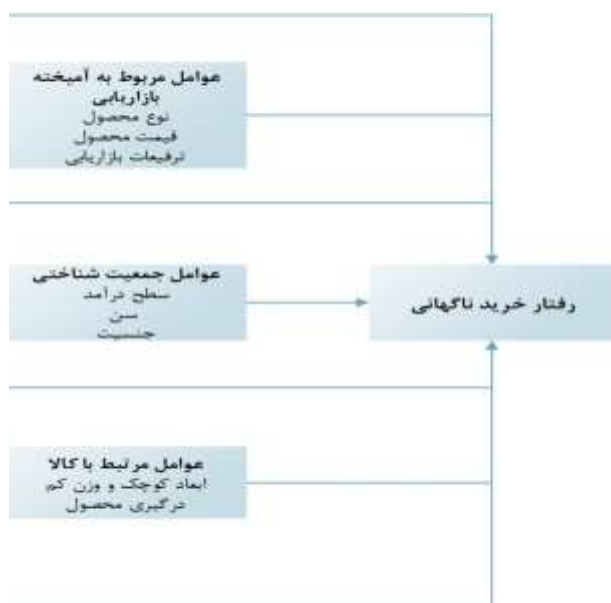
ردیف	عنوان مقاله	نویسندگان و سال تحقیق	متغیرهای مستقل	نام متغیرهای مستقل
۱	اثر صفات شخصیتی و کیفیت وب سایت بر خرید ناگهانی آنلاین	ترکیلماز، اردم ۲۰۱۵	۵	روان، سازگاری، باز بودن نسبت به تغییر، وجدان، برونگرایی
۲	برانگیختن خرید ناگهانی از طریق برنامه‌ی طرح‌های مجازی	لین و ییشیچ لو ۲۰۱۵	۲	لذت - تحریک
۳	رفتار خرید ناگهانی در فعالیت‌های بازاریابی لوازم‌آرایی	تزو وو، لی ۲۰۱۵	۲	وضعیت مصرف - بازاریابی تجربی
۴	تأثیر ارائه قیمت‌های مختلف بر رفتار ناگهانی خرید مصرف‌کنندگان: نقش پیشمانی پیش‌بینی‌شده	هونگ زو، ژی گو ۲۰۱۵	۲	ترفیعات و تخفیفات - پیشمانی پیش‌بینی‌شده
۵	تأثیر اثرگذاری صفات و مدل پنج عاملی شخصیت بر خرید ناگهانی	تامسون و پرندرگست ۲۰۱۵	۲	تأثیرگذاری حالات - شخصیت
۶	رفتار خرید ناگهانی مصرف‌کنندگان ویتنامی در محیط فروشگاه	چو، چینگ، لونگ ۲۰۱۴	۱۰	لذت خرید - احساسات مثبت - احساسات منفی - جو درون فروشگاه - بازدید در فروشگاه - چیدمان در فروشگاه - فروشندگان - ترفیعات - گروه‌های مرجع
۷	عوامل درونی مؤثر بر رفتار خرید ناگهانی - شواهدی از هند	بادگیان و ورما ۲۰۱۴	۵	شخصیت - فرهنگ - مادی‌گرایی - گرایش به لذت خرید - تمایل به خرید ناگهانی
۸	نگاهی فراتر از خرید ناگهانی: بررسی میان فرهنگی و چند دامنه از رفتار ناگهانی مصرف‌کننده	شارما، سیواکوماران، مارشال ۲۰۱۳	۳	بی‌تدبیری (شناختی) - فقدان خودکنترلی (رفتاری) - خوش‌گذرانی (عاطفی)
۹	نقش نشانه‌های جوی در رفتار خرید ناگهانی	فلوح، مادلبرگر ۲۰۱۳	۲	محیط - ناگهانی بودن
۱۰	رابطه بین سطح درگیری مصرف‌کننده، آگاهی از محصول و رفتار خرید ناگهانی	لیانگ ۲۰۱۲	۴	قیمت - سن - مادی‌گرایی - آگاهی از محصول
۱۱	بررسی عوامل تأثیرگذار بر خرید ناگهانی لوازم‌آرایی	آشتیانی و اکبری ۱۳۹۱	۳	محیط فروشگاه - لذت خرید - درگیری کالا
۱۲	ارائه مدلی جهت بررسی عوامل مؤثر بر رفتار خرید تکانه‌ای (ناگهانی) مصرف‌کنندگان ایرانی	مصباحی و اسکندر پور ۱۳۹۳	۵	جمعیت شناختی، فرهنگی، موقعیتی، روان‌شناختی، آمیخته بازاریابی
۱۳	ارتباط بین درگیری مصرف‌کننده، دانش محصول و رفتار خرید ناگهانی	ملاحسینی و موسی علی ۱۳۹۳	۲	درگیری مصرف‌کننده با محصول، دانش محصول
۱۴	بررسی ارتباط ابزارهای پیشبرد فروش و رفتار خرید ناگهانی	میرزایی و نجفی زاده ۱۳۹۳	۱	ابزارهای پیشبرد فروش (تخفیف قیمت، کوپن، نمونه رایگان، بسته جایزه و نمایش در فروشگاه)
۱۵	راهکارهای افزایش خرید ناگهانی مشتریان از طریق محیط فروشگاه	افشاری نژاد و نصر ۱۳۹۲	۲	محیط فروشگاه - ویژگی فردی (تمایل لذت خرید و تمایل خرید ناگهانی)
۱۶	ارائه مدلی جهت بررسی عوامل مؤثر بر رفتار خرید ناگهانی (مورد مطالعه: دانشجویان دانشکده مدیریت دانشگاه تهران)	نظری، قادری عابد ۱۳۹۰	۱۰	محیط خرید - جنسیت - تنها به خرید رفتن - عزت‌نفس - راهنمایی فروشنده - فردگرایی - نوع محصول - تحریک‌پذیری - سطح قیمت - ترفیعات بازاریابی

جدول ۲. فراوانی متغیرهای استفاده شده در مدل

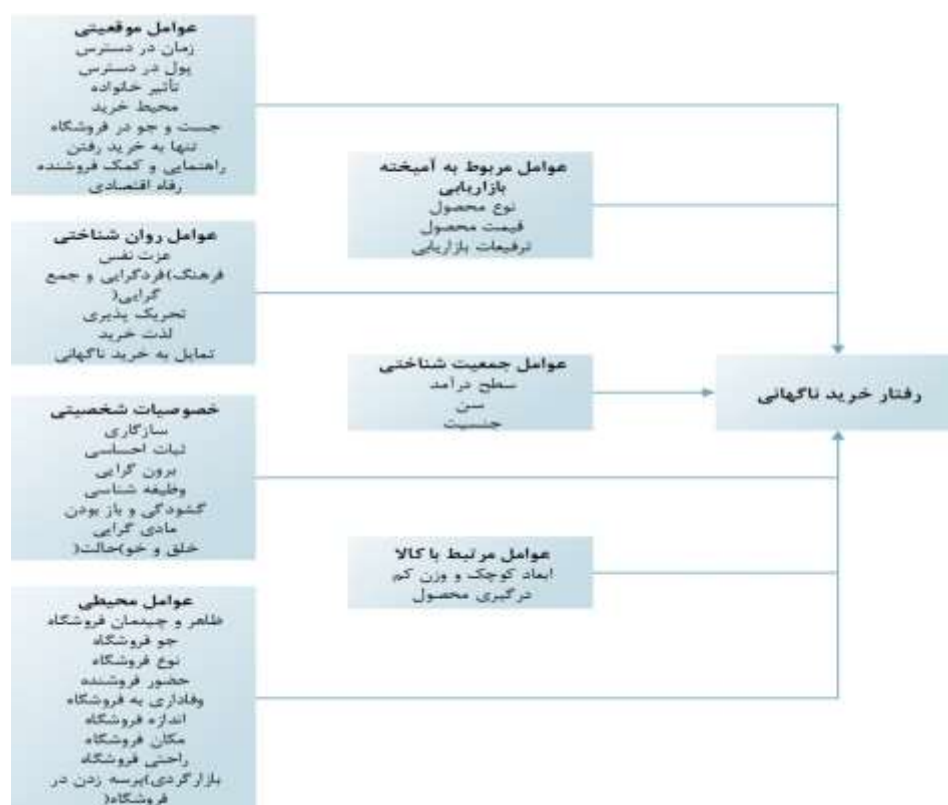
ردیف	متغیر	تعداد تکرار	فراوانی %	برخی از محققین
۱	عوامل موقعیتی	۵	۰/۱۴	Badgaiyan, 2015; Wu, 2015; Amos, 2014; Lin, 2013
۲	عوامل روان‌شناختی	۷	۰/۲	Pornpitakpan, 2013; Floh, 2013; Lucas, 2014; Verplanken, 2011; Sharma, 2013; ۱۳۹۳ مصباحی جهرمی،
۳	عوامل جمعیت شناختی	۱۷	۰/۴۸	Ozer, 2011; Thompson, 2015; Jeffrey, 2007; Amos, 2014; Pornpitakpan, 2013
۴	عوامل مربوط به آمیخته بازاریابی	۴	۰/۱۱	James, 2014; Badgaiyan, 2015
۵	خصوصیات شخصیتی	۴	۰/۱۱	Turkylmaz, 2015; Thompson, 2015; Verplanken, 2011
۶	عوامل محیطی	۴	۰/۱۱	James, 2014; Lin, 2015; Floh, 2013
۷	عوامل مربوط به کالا	۵	۰/۱۴	Zhou, 2015; Liang, 2012; Drossos, 2014
۸	نتایج مثبت	۴	۰/۱۱	Ozer, 2011; Park, 2013; Lin, 2015
۹	نتایج منفی	۲	۰/۰۵	Park, 2013, Beatty, 1998

پیشایندهای خرید ناگهانی

تحقیقات انجام شده تاکنون عوامل مؤثر بر رفتار خرید ناگهانی را در ۴ دسته کلی قرار داده‌اند: عوامل جمعیت شناختی، موقعیتی، روان‌شناختی و عوامل مربوط به آمیخته بازاریابی تقسیم‌بندی کرده‌اند. در این تحقیق ما پیشایندهای خرید ناگهانی را به صورت شکل ۱ و در هفت دسته صورت‌بندی نمودیم. در ادامه به شرح این عوامل می‌پردازیم.

شکل ۱.

شکل ۱. مدل مفهومی پیشایندهای خرید ناگهانی

- پول در دسترس را می‌توان به مقدار بودجه یا درآمد اضافی که فرد احساس می‌کند می‌بایست در حال حاضر و یا در آن روز خرج کند دانست. در تحقیقی که توسط بادگیان و ورما صورت گرفته است نشان داده شد که رفاه اقتصادی تأثیر مثبت و معناداری بر خرید ناگهانی افراد دارد [۲۳].
- محیط خرید: آرایه‌گری داخلی، رنگ‌بندی، نور، بو، موسیقی، نحوه قرارگیری تجهیزات و کالا و نحوه نمایش محصولات سبب تشدید خرید ناگهانی می‌شود ماتیلا^۱ و ویرتز^۲ محیط خرید تحرک کننده و جذاب را عاملی برای کاهش خودکنترلی و تشدید رفتار خرید ناگهانی می‌داند [۶].
- زمان در دسترس: مدت زمانی است که برای خرید صرف می‌گردد. در تحقیقی که نیکولاس و همکارانش نشان داده شد هرچه افراد زمان بیشتری را در مغازه صرف کنند اقلام بیشتری را خریداری می‌کند و در نتیجه پول بیشتری را خرج می‌نماید [۲۳].

عامل جمعیت شناختی

عوامل جمعیت شناختی همچون سن و درآمد باعث ایجاد نقشه شناختی از باورها، ارزش‌ها، معانی و نگرش‌ها می‌گردد و محرک ادراک، افکار، استدلال، اعمال، پاسخ‌ها و تعاملات مردم هستند [۱۱] به طوری که هرچه سن افراد کمتر [۱۴] و سطح درآمد بالاتر باشد احتمال اینکه افراد خرید ناگهانی انجام دهند بیشتر خواهد بود و همچنین زنان بیشتر از مردان خرید ناگهانی انجام می‌دهند [۹] و [۶]. به طور کلی زنان به دلیل تمایل به خرید بیشتر از مردان خریدهای ناگهانی انجام می‌دهند و زنان انواع مختلفی از محصولات را خریداری می‌کنند. زنان به شکل عاطفی و شناختی بیشتر ناگهانی هستند [۲۲].

عوامل موقعیتی

عوامل موقعیتی به عوامل محیطی و شخصی در هنگام انجام خرید آنی از سوی مصرف‌کننده، گفته می‌شود. این عوامل شامل، زمان در دسترس، پول در دسترس، تأثیر خانواده، محیط خرید، جست‌وجو در فروشگاه، تنها به خرید رفتن، راهنمایی و کمک فروشنده و ... می‌باشند.

1. Mattila

2. Wirtz

اجتماعی در ارتباط است و حضور اعضای گروه، شانس درگیری افراد جمع‌گرا در خرید ناگهانی را افزایش می‌دهد [۲۴]. در تحقیقی که توسط کاسن^۵ و لی صورت گرفت مشخص شد که جمع‌گراها در آسیا کمتر خرید ناگهانی انجام می‌دهند [۱۴]. در تحقیقی که توسط بادگیان و ورما انجام گرفت نشان داده شد که فردگرایی رابطه مثبت و معناداری با خرید ناگهانی ندارد [۲۴] در مطالعه‌ای دیگر نشان داده شد که افراد فردگرا بیشتر خریدهای ناگهانی انجام می‌دهند [۶]. در یک مطالعه اکتشافی که توسط میتال و دیگران (۲۰۱۷) مشخص شد که فرایندهای خرید ناگهانی با توجه به شرایط فرهنگی و موقعیتی و در بازارهای نوظهوری مثل هند تفاوت فاحش با سایر بازارهای غربی دارد و این مطالعات با این نگاه انجام گیرد تا کاربردی ملموس‌تری در کشور به دست آید [۲۵].

- تحریک‌پذیری (عدم کنترل بر میل به خرید): خودکنترلی نشان‌دهنده توانایی مقابله با وسوسه است. امیلی ترمبلی خودکنترلی را باعث کاهش خرید ناگهانی می‌داند [۱۹].

- لذت خرید^۶: مطالعات بسیار کمی در مورد این موضوع صورت گرفته است که خریدارانی که از خرید لذت می‌برند بیشتر خرید ناگهانی انجام می‌دهند [۲۴]. لذت یک حالت مؤثر است که ممکن است گرایش به خرید ناگهانی را تحت تأثیر قرار دهد. بعضی از افراد لذت خریدشان بیشتر از دیگران است و به علت وابستگی مثبت برای خرید، احتمال بیشتری وجود دارد که این نوع از مشتریان قصد، فرصت و انگیزش واقعی‌شان به خرید ناگهانی افزایش یابد. خریداران مفرح از فرایند خرید، نسبت به عمل خرید یک کالا لذت بیشتری را کسب می‌کنند [۷].

- تمایل به خرید ناگهانی^۷: گرایش به خرید ناگهانی به عنوان یک ویژگی فردی است که برای داشتن تجربه فوری و انگیزش ناگهانی برای انجام خرید و به فعل رساندن این احساس با کمترین سنجش و ارزیابی پیامدهای آن [۷] و درجه‌ای است که افراد تمایل به

- تنها به خرید رفتن: روک^۱ و فیشر^۲ ناشناس بودن در محیط خرید را عاملی برای افزایش خرید ناگهانی می‌دانند به طوری که خریداران تمایل به امتحان کردن محصولات و سبک‌های جدید در زمانی که ناشناس هستند دارند [۶].

- راهنمایی و کمک فروشنده: حضور فروشندگان خوش‌برخورد در مغازه به‌عنوان خدمتی اضافه به مشتریان است و تحسین فروشنده در طول مدت‌زمان خرید امکان خرید ناگهانی را افزایش خواهد داد [۲۳] اما در تحقیقی که توسط نظری و قادری عابد انجام گرفت نشان داده شد که راهنمایی فروشنده اثر مثبتی بر خرید ناگهانی افراد ندارد [۶] و [۱۹].

- تأثیر حضور افراد خانواده به این صورت است که مصرف‌کنندگان اعضای خانواده را بیشتر نگران موضوعات اقتصادی بدانند و ممکن است خرید ناگهانی را ناخوشایند بدانند. در مطالعه‌ای که در هند به‌عنوان یک جامعه سنتی صورت گرفت نشان داده شد نیازهای خانواده بیش از نیازهای فردی ارزش دارد و ممکن است خرید ناگهانی زمانی که برای دیگر اعضای خانواده باشد، افزایش می‌یابد [۲۳]. استرن بر این اعتقاد است که خرید ناگهانی بستگی به منابعی همچون پول و زمان و تلاش ذهنی و فیزیکی دارد. حضور افراد خانواده ارزش‌های هنجاری را فعال می‌کند و بنابراین منجر به کاهش اصرار به خرید می‌گردد [۲۱].

عوامل روان‌شناختی

- عزت‌نفس: الیوت^۳ عزت‌نفس را عامل مهم در خرید ناگهانی می‌داند و از نظر امیلی^۴ عزت‌نفس رابطه معکوسی با میزان خرید ناگهانی دارد [۶].

- فرهنگ: تفاوت‌های فرهنگی به‌عنوان یک فاکتور خاص به‌منظور تأثیر بر خرید ناگهانی است [۱۴]. ابعاد فردگرایی و جمع‌گرایی به‌عنوان یکی از جنبه‌های عمده‌ای از فرهنگ مصرف‌کننده مؤثر بر تصمیم‌گیری خرید است که تأثیر زیادی بر نوع تلاش برای برآوردن نیاز مصرف‌کنندگان دارد. خرید ناگهانی با برآوردن نیاز

5. kacen

6. Shopping Enjoyment

7. Impulsive buying tendency

1. Rook

2. Fisher

3. Elliott

4. Amelie

هدف اصلی زندگی و کلیدی برای شادی هستند. مادی‌گراها تصمیم خرید کالا یا خدماتی دارند که فکر می‌کنند ممکن است تحسین یا موقعیتی را برای آن‌ها فراهم آورد، اغلب در مقابل وسوسه خرید شکست می‌خورند. افراد مادی‌گرا نسبت به خرید کالاهای گران برندهای معتبر درنگ نمی‌کنند [۲۴]. مطالعه بحرینی زاد و مقدم (۱۳۹۵) نشان داد که مادی‌گرایی بر خرید ناگهانی اثرگذار است [۲۸].

- خلق و خو (حالت): خلق و خو مثبت منجر به تسهیل خرید ناگهانی می‌گردد؛ اما در تحقیقی نشان داده شد که حالت‌های خوشایند همچون هیجان خرید ناگهانی را برمی‌انگیزانند اما مصرف‌کنندگان اکثراً در مدت زمانی که حالات منفی همچون ناراحتی دارند به دلیل بهبود آن حالت خریدهای ناگهانی انجام می‌دهند. خرید ناگهانی ممکن است راهی برای بهبود حالات احساسی منفی باشند به طوری که افراد برای خود هدیه می‌خرند به منظور اینکه احساس بهتری در زمان ناامیدی و ناراحتی داشته باشند. به دلیل اینکه زنان به ظاهر اهمیت می‌دهند تمایل به خرید ناگهانی کالاهای دارند که آن‌ها را به عنوان سمبل و نمادی از خود می‌دانند [۹].

عوامل مربوط به آمیخته بازاریابی

- نوع محصول: جونز^۲ و همکارانش گرایش فرد به خرید را نشان‌دهنده گرایش عام به سمت همه محصولات نمی‌داند و احتمال درگیری در طبقات مختلف محصول را متغیر می‌دانند. کولاک^۳ و ویلیت^۴ محصولات با تکرار خرید بالا مثل شیر و نان را جز محصولات با احتمال خرید ناگهانی بیشتر می‌دانند.

- قیمت محصول: استرن محصولات ارزان قیمت را جز محصولات می‌داند که ناگهانی خرید می‌شود. درحالی که در تحقیقی دیگر بی^۵ رابطه منفی بین قیمت و میزان خرید ناگهانی را نشان داد.

- ترفیعات بازاریابی: یون^۶ و فابر^۷ معتقدند کسانی که خرید ناگهانی می‌کنند بیشتر به هدایای ترفیعی مثل

خرید ناخواسته، فوری، نسنجیده دارند و این افراد کنترل کمتری بر روی خرید خود دارند به طوری که توسط محرک‌های بازاریابی مانند تبلیغات، عناصر بصری و یا هدایای تبلیغاتی بسیار تأثیرپذیر خواهند بود و اغلب به خریدهای ناگهانی پاسخ مثبت می‌دهند [۲۴]. مطالعه ابرار و دیگران (۲۰۱۷) نشان داد که ریسک ادراک شده کلی، مالی و ریسک محصول رابطه نسبتاً منفی با تمایل به خرید ناگهانی دارند و تأثیر منفی ریسک دسترسی و ریسک عدم ارائه بر تمایل به خرید ناگهانی ضعیف‌تر است [۲۶].

خصوصیات شخصیتی

تمایل به انجام خرید ناگهانی به عنوان عملی ناگهانی، جالب توجه و پیچیده توصیف می‌گردد که اخیراً این احساسات، با شخصیت خریداران ناگهانی که در موقعیت‌های خرید کنترل شناختی کمی دارند، ارتباط یافته است [۲۲]. شخصیت خود به پنج بخش تقسیم می‌گردد که شامل: سازگاری یا همان تمایل به همدردی و همکاری و ثبات احساسی، اضطراب، دمدمی بودن و تحریک‌پذیری است که بر نوع خرید افراد اثرگذار است [۲۷].

- افراد برون‌گرا با داشتن رویکردی پراورزی به جهان مادی و اجتماعی، گرایش به تجربه احساسات مثبت دارند که این مسئله خود منجر به افزایش گرایش به سمت خرید ناگهانی می‌گردد.

- وظیفه‌شناسی که از تفاوت‌های فردی در خودکنترلی، مسئولیت نسبت به دیگران، سخت‌کوشی، رفتار هدف محور، ایفا کردن نقشی اساسی در برنامه‌ریزی برای هزینه‌های آینده ناشی می‌گردد نیز یکی دیگر از خصوصیات شخصیتی است. گشودگی و باز بودن که منجر به سختگیر نبودن نسبت به دیدگاه‌های خود و حتی انتظاراتشان از دیگران، کنجکاو نسبت به محصولات و تجربیات جدید، تطبیق سریع نسبت به کالاهای جدید می‌گردد [۲۳].

- مادی‌گرایی^۱: این ویژگی مصرف‌کنندگانی را توصیف می‌کند که ارزش را وابسته به اشیا مادی می‌دانند و با تملک کالا معنی و هویت به دست می‌آورند این افراد باورهایی از جمله این موارد دارند که کالاهای مصرفی

2. Jones

3. Kollat

4. Willet

5. Lee

6. Youn

7. Faber

1. materialism

فروشنندگان) از جمله ویژگی‌های متعدد از عوامل محیطی اثرگذار بر خرید ناگهانی افراد هستند. ویژگی‌های فروشگاه بر پاسخ‌های عاطفی خریداران که شامل لذت و برانگیختگی است تأثیر گذاشته و این پاسخ‌های عاطفی باعث افزایش احتمال خرید ناگهانی می‌شوند [۷].

- بازار گردی^۲: بازار گردی (پرسه زدن در فروشگاه) به عنوان یکی از متغیرهای تأثیرگذار بر خرید ناگهانی است که در واقع به معنی بررسی فروشگاه‌ها با چیدمان و چینش‌های متفاوت به منظور سرگرمی یا بدون داشتن نیتی برای خرید است و کسانی که بیشتر در فروشگاه‌ها به جستجو می‌پردازند، خریدهای بدون برنامه بیشتری دارند. بازار گردی به صورت مستقیم و غیرمستقیم با رفتار خرید در ارتباط است. یکی از جنبه‌های بسیار مهم بازار گردی جنبه لذت جویان آن است. مصرف‌کنندگان در فعالیت بازار گردی به طور هم‌زمان هم اهداف عملکردی و هم لذت جویان را دنبال می‌کنند. بازار گردی می‌تواند انگیزه‌های کنجکاوی افراد را ارضاء نماید و به احساس اعتماد به نفس آن‌ها بیفزاید [۷].

عوامل مرتبط با کالا

کالاها اصلی‌ترین موردی هستند که موجب رفتار خرید آنی می‌شوند. عواملی که با کالا در ارتباطند عبارت‌اند از ابعاد کوچک و وزن کم، درگیری محصول. - درگیری محصول^۳: خرید ناگهانی محصول به طور معناداری متأثر از درگیری با محصول است. نوع محصول یک ویژگی مهم در خرید ناگهانی است. محققان عنوان کرده‌اند محصولاتی که گران‌تر هستند تلاش و زمان بیشتری از خریدار را صرف خرید خود می‌کنند (کالاهای با درگیری بالا) و عموماً به صورت ناگهانی خریداری نمی‌شوند [۷]. خرید ناگهانی محصول خاص به طور قابل توجهی تحت تأثیر سطح درگیری محصول است. پارک و همکارانش در تحقیقی که بر روی خریدهای ناگهانی مد محور انجام دادند به این نتیجه رسیدند که سطح درگیری به طور مستقیم بر

هدیه مجانی و... واکنش نشان می‌دهند. تبلیغات و روش‌های پیشبرد فروش، و سوسه‌های کوتاه‌مدتی چون تخفیف‌های قیمتی، ترویج‌ات و روش‌هایی شامل ارائه حجم بیشتری از کالا و روش‌های مختلط هستند. مصرف‌کنندگان معتقدند این‌گونه می‌توانند مقداری پول پس‌انداز کنند و مزایای بیشتری به دست آورند که منجر به خریدهای آنی خواهد شد. تخفیف‌ها ادراک روانی مصرف‌کنندگان را ارضا می‌کنند. تجربه‌های قبلی خرید و تبلیغات، راه‌های اصلی کسب آگاهی از کالای مورد نظر مصرف‌کنندگان هستند. تبلیغات انبوه، می‌تواند یادآور کالایی خاص یا نام تجاری خاص برای مشتریان باشد. عملکرد به یاد انداختن، تأثیر به سزایی در پدید آوردن رفتار خرید آنی دارد [۷].

عوامل محیطی

ویژگی‌های متعددی از محیط فروشگاه، خرید ناگهانی را تقویت می‌کند. این ویژگی‌ها عبارت‌اند از: ظاهر فروشگاه، جو فروشگاه، نوع فروشگاه و حضور فروشنده، وفاداری به فروشگاه، کارکنان فروشگاه، جو فروشگاه و اندازه فروشگاه

- محیط فروشگاه^۱ همان طراحی خوب فروشگاه است که مشتریان را تحریک می‌نماید تا بدون برنامه خرید نمایند. کارکنان نیز ممکن است تمایل به خرید ناگهانی مصرف‌کننده را تحریک نمایند. جو فروشگاه (مثل آرایه‌گری فروشگاه، رنگ، بو، موزیک، نور و مواد به کاررفته شده در فروشگاه) محرکی است که بر محبوبیت مصرف‌کننده اثر می‌گذارد و ممکن است خرید ناگهانی را افزایش دهد. اندازه فروشگاه نیز بر رفتار خرید تأثیر دارد به صورتی که فروشگاه‌های بزرگ باعث افزایش خرید ناگهانی می‌شوند. مکان فروشگاه (مثل دسترسی به فروشگاه، دوری و نزدیکی به فروشگاه، خیابان محل فروشگاه)، راحتی فروشگاه (مثل راحتی ورود و خروج، راحتی دسترسی به اجناس)، چیدمان فروشگاه و کالاهای آن، تبلیغات درون فروشگاه (مثل استندهای درون فروشگاه، بروشور، ویتترین‌ها) و همچنین فروشنده‌ها (مثل تعداد فروشنده‌ها، ادب فروشنده‌ها، تخصص

2. Window shopping
3. Product Involvement

1. Store Environment

داشتن خرید ناگهانی تعدیل می‌گردد. در نگاه اول ممکن است این گونه به نظر برسد که ارزیابی هنجاری با رفتار ناگهانی ناسازگار است. احتمال اینکه مصرف‌کنندگان درگیر فرایند خرید ناگهانی شوند به دو درجه از اینکه آن‌ها دارای تمایلات صفت خرید ناگهانی هستند و یا در قضاوت هنجاری خود ممکن است مانع و یا باعث خرید ناگهانی خاصی گردد [۱].

عمل کردن از روی هوس در خریدهای ناگهانی مدت‌های مدیدی است که با نابالغ بودن، ابتدایی عمل کردن، احمقانه رفتار کردن، ضعف اراده، هوس پایین، حتی انحراف اجتماعی و جرم اجتماعی ارتباط داده شده است. در حوزه مصرف رفتار ناگهانی با بد بودن^۱، در حوزه امور مالی شخصی، رضایت پس از خرید^۲، واکنش‌های اجتماعی^۳ عزت نفس کلی^۴ و با پیامدهای منفی ارتباط داده شده است؛ اما این امکان وجود دارد که شرایطی مصرفی را مجسم کنیم که در آن خرید ناگهانی از نظر هنجاری خنثی یا حتی یک رفتار تأیید شده و مثبت دانسته شود [۳۳]. در مطالعه‌ای که توسط روک و دنیس انجام شد به‌طور اجمالی این موضوع مورد بحث قرار گرفت که از پاسخگوها سؤالاتی در مورد اثرات منفی خرید ناگهانی آن‌ها پرسیده شد که ۸۰ درصد از افراد پاسخ مثبت دادند. مصرف‌کنندگان یک سلسله از مشکلات از جمله مشکلات مالی، ناامیدی از محصول، احساس گناه و عدم تأیید اعضای خانواده و دوستان را گزارش دادند [۳۲].

مصرف‌کنندگان ممکن است خرید ناگهانی را به‌منظور ارضا نیازهای سرگرمی و فانتزی و همچنین نیازهای اجتماعی یا احساسی خود انجام دهند. به‌عبارت‌دیگر خرید ناگهانی می‌تواند به‌عنوان منبعی برای سرگرمی، شور و شوق و شادی بدانند. به همین دلیل پس از خرید ناگهانی مصرف‌کنندگان ممکن است احساس بهتر و پرانرژی‌تری داشته باشند. با توجه به این واقعیت که خریدهای ناگهانی حالات منفی را به حالات مثبت تبدیل می‌کنند. خلق و خوی افراد می‌تواند بر ارزیابی و رفتار پس از خرید آن‌ها تأثیر بگذارد به‌طوری‌که احساس مثبت می‌تواند برداشتن رضایت مشتری تأثیر مثبتی را داشته باشد [۳۴].

خرید ناگهانی اثر دارد [۲۹]. در مطالعه‌ای دیگر چگونگی مواجهه مصرف‌کنندگان با فرایند خرید برای طبقه محصولات مختلف در دو بعد درگیری (زیاد یا کم) و فرایند تصمیم‌گیری (شناختی و عاطفی) تقسیم‌بندی گردید به‌طوری‌که درگیری شناختی ناشی از فایده یا انگیزه شناخت و درگیری عاطفی برگرفته از ارزش بیانی یا انگیزه عاطفی می‌باشد [۳۰].

عوامل متأثر از خرید ناگهانی (پسایندها)

خرید ناگهانی می‌تواند یک احساس خوشایند زیادی را به وجود آورد؛ بنابراین داشتن قصد و نیت برای خرید تا اندازه زیادی می‌تواند این احساس مثبت را کاهش دهد. این احساس مثبت، نتایج مثبتی از قبیل انرژی بالا، تمرکز زیاد و احساس لذت را به همراه خواهد داشت. در مقابل نتایج منفی، شامل احساس پریشانی و حالات ناخوشایندی مثل خشم، گناه و ترس است که ممکن است در معدود افرادی که از این نوع خریدها احساس لذت نمی‌کنند، پیش آید [۳۱]. خرید ناگهانی می‌تواند عواقب وخیمی داشته باشد. بدهی‌های شخصی که خریدهای ناگهانی علتی برای به وجود آمدن بدهی‌های جدی و مشکلات مالی نه‌تنها در بلندمدت بلکه در کوتاه‌مدت نیز خواهد شد [۳۲].

ارزیابی هنجاری مصرف‌کننده رابطه بین ویژگی خرید ناگهانی و رفتار خرید مصرف‌کننده را تعدیل می‌نماید. دیدگاه هنجاری دو دستورالعمل اجتماعی خاص و عام را برای رفتار قابل قبول در شرایط خاص ارائه می‌دهد. تأکید بر ابعاد موقعیتی هم دارای اهمیت است به این دلیل که موقعیت‌های مختلف خرید ناگهانی، ارزیابی هنجاری متفاوتی را برمی‌انگیزاند. حتی ناگهانی‌ترین خریدار هم از خرید ناگهانی که باعث برچسب خوردن او به‌عنوان فردی احمق، دیوانه، بی‌فایده و نابالغ می‌شود مقاومت از خود نشان می‌دهد [۱]. روک و فیشر از اولین محققان بازاریابی بودند که ارزیابی هنجاری را به‌عنوان تعدیل‌گری که منجر به کاهش رفتار خرید ناگهانی مصرف‌کنندگان می‌شود معرفی کردند؛ به‌عبارت‌دیگر تمایلات ناگهانی خود را به‌منظور جلوگیری از اینکه نابالغ و غیرمنطقی به نظر بیایند کنترل می‌کنند [۱۶] و [۲].

رابطه بین ویژگی خرید ناگهانی و عمل خرید چیزی به‌طور ناگهانی، به‌وسیله ارزیابی مصرف‌کنندگان برای

1. Being Bad

2. Post Purchase Satisfaction

3. Social Reactions

4. Overall Self – esteem

روش‌شناسی تحقیق

این تحقیق به لحاظ هدف، کاربردی و به لحاظ روش انجام تحقیق، توصیفی از نوع پیمایشی - تحلیلی است. با توجه به اینکه تحقیق حاضر به دنبال طراحی مدل در زمینه رفتار خرید ناگهانی است، لذا رویکرد کمی به‌تنهایی نمی‌توانست مبنای این تحقیق قرار گیرد. به همین منظور رویکرد ترکیبی (آمیخته) کمی و کیفی در دستور کار تحقیق قرار می‌گیرد. روش‌شناسی توصیفی - تحلیلی تلفیقی از روش کمی و کیفی است که در این مطالعه پیشایندها و پسایندهای رفتار خرید ناگهانی به دو روش کمی و کیفی، دسته‌بندی و اولویت‌دهی شدند. در ابتدا ضمن مطالعه ادبیات و پیشینه رفتار خرید ناگهانی، مدل اولیه پیشایندها و پسایندهای رفتار خرید ناگهانی ترسیم گردید. سپس در راستای توسعه مدل اولیه با استفاده از روش دلفی پسایندهای این رفتار دسته‌بندی شد. در گام بعد ضمن اجرای دور دوم روش دلفی، نظرات خبرگان موضوع اصلاح و تغییراتی در مدل به عمل آمد. پس‌از آن در فاز کمی تحقیق، با بهره‌گیری از روش دیمتل^۱ تمام عوامل رتبه‌بندی شدند. نمونه آماری مرحله اول این تحقیق با توجه به کیفی بودن آن، مشتمل بر ۱۵ نفر از خبرگان و اساتید دانشگاه با تخصص در حوزه بازاریابی و روانشناسی و مدیران فروشگاه‌های بزرگ در سطح شهرستان‌های شیراز و بوشهر می‌باشند که به‌منظور دسته‌بندی پسایندهای ناشی از رفتار خرید ناگهانی از روش دلفی از این افراد استفاده شده است. در مرحله دوم، نمونه آماری شامل تعدادی دیگر از خبرگان آشنا به رفتار خرید ناگهانی است. تمامی خبرگان مورد استفاده ضمن برخورداری از دانش مرتبط با بازاریابی و رفتار خرید ناگهانی از سطح تحصیلات عالی برخوردار می‌باشند.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

روش دیمتل

دیمتل که از انواع روش‌های تصمیم‌گیری بر پایه مقایسات زوجی می‌باشد، با بهره‌مندی از قضاوت خبرگان در استخراج عوامل یک سیستم و ساختاردهی سامانمند به آن‌ها توسط به‌کارگیری اصول تئوری گراف‌ها، ساختار

سلسله مراتبی از عوامل موجود در سیستم، همراه با روابط تأثیرگذاری و تأثیرپذیری متقابل عناصر مذکور به دست می‌دهد، به‌گونه‌ای که شدت اثر روابط مذکور و اهمیت آن‌ها را به‌صورت امتیازی عددی معین می‌کند. استفاده از این روش در مطالعات مختلف رو به افزایش است به‌طور مثال در یک مطالعه از این روش برای تعیین روابط اثربخش خریدار و تأمین‌کننده استفاده شده است [۳۵].

در این تحقیق به‌منظور بررسی خرید ناگهانی از ۷ معیار (C1، موقعیتی، C2، روان‌شناختی، C3، شخصیتی، C4، محیطی، C5، آمیخته بازاریابی، C6، جمعیت شناختی و C7 عوامل مرتبط با کالا) استفاده شده است. هم‌چنین به‌منظور مقایسه معیارها با یکدیگر از ۵ مقدار (بدون تأثیر=۰، تأثیر خیلی کم=۱، تأثیر کم=۲، تأثیر زیاد=۳ و تأثیر خیلی زیاد=۴) استفاده شده است. برای بررسی معیارها از نظر ۱۵ خبره استفاده شده که مقایسه زوجی خبره ۵ و ۱۱ را نشان می‌دهد، در این ماتریس‌ها، x_{ij} نظر هر خبره است و $x_{ii} = 0$ (برابر صفر است) $(i = 1, 2, 3, \dots, n)$ است.

برای در نظر گرفتن نظر همه خبرگان طبق فرمول ۱ از آن‌ها میانگین حسابی می‌گیریم.

$$z = \frac{x^1 + x^2 + x^3 + \dots + x^p}{p} \quad \text{فرمول (۱)}$$

در این فرمول p تعداد خبرگان و $x^1, x^2, x^3, \dots, x^p$ به ترتیب ماتریس مقایسه زوجی خبره ۱، خبره ۲ و خبره p است.

جدول ۴ میانگین مقایسات زوجی را نشان می‌دهد. برای نرمالیزه کردن ماتریس به‌دست‌آمده از فرمول‌های

۲ و ۳ استفاده می‌کنیم. که r از رابطه زیر به‌دست می‌آید:

$$H_{ij} = \frac{z_{ij}}{r} \quad \text{فرمول (۲)}$$

$$r = \max_{1 \leq i \leq n} (\sum_{j=1}^n z_{ij}) \quad \text{فرمول (۳)}$$

جدول ۵ ماتریس نرمالیزه شده را نشان می‌دهد.

^۱. DEMATEL-(Decision Making Trial And Evaluation)

جدول ۳. مقایسات زوجی معیارها توسط خبرگان

ماتریس مقایسه زوجی خبره ۵	C ₁	C ₂	C ₃	C ₄	C ₅	C ₆	C ₇
C ₁	۰	۳	۲	۴	۴	۴	۴
C ₂	۲	۰	۲	۴	۴	۴	۴
C ₃	۳	۳	۰	۴	۴	۴	۴
C ₄	۲	۲	۲	۰	۳	۳	۳
C ₅	۱	۱	۱	۱	۰	۳	۲
C ₆	۱	۱	۱	۱	۲	۰	۲
C ₇	۱	۱	۱	۱	۲	۲	۰

ماتریس مقایسه زوجی خبره ۱۱	C ₁	C ₂	C ₃	C ₄	C ₅	C ₆	C ₇
C ₁	۰	۳	۳	۲	۲	۳	۲
C ₂	۱	۰	۲	۱	۱	۲	۱
C ₃	۱	۱	۰	۱	۱	۲	۱
C ₄	۲	۲	۳	۰	۲	۳	۲
C ₅	۲	۳	۳	۳	۰	۳	۲
C ₆	۱	۱	۱	۱	۱	۰	۱
C ₇	۲	۲	۲	۲	۱	۳	۰

جدول ۴. میانگین نظر تمام خبرگان

میانگین نظر تمام خبرگان	C ₁	C ₂	C ₃	C ₄	C ₅	C ₆	C ₇
C ₁	۰	۲/۶۰	۲/۳۳	۲/۵۳	۲/۴۰	۲/۴۶	۲/۴۶
C ₂	۲/۳۳	۰	۲/۲۰	۲/۰۶	۲/۶۰	۲/۶۶	۲/۲۰
C ₃	۲/۶۶	۲/۴۶	۰.۰۰	۲/۳۳	۲/۴۰	۲/۸۶	۲/۶۶
C ₄	۲/۱۳	۲/۲۶	۲/۲۶	۰	۲/۲۰	۲/۹۳	۲/۷۳
C ₅	۲/۰۶	۲	۱/۸۶	۲/۲۶	۰	۲/۸۰	۲/۲۰
C ₆	۱/۴۰	۱/۴۰	۱/۴۰	۱/۴۶	۱/۴۰	۰	۱/۹۳
C ₇	۱/۹۳	۱/۸۶	۱.۷۳	۱/۸۰	۱/۶۶	۲/۳۳	۰

جدول ۵: ماتریس نرمالیزه شده

ماتریس نرمالیزه شده	C ₁	C ₂	C ₃	C ₄	C ₅	C ₆	C ₇
C ₁	۰	۰/۱۶	۰/۱۵	۰/۱۶	۰/۱۵	۰/۱۶	۰/۱۶
C ₂	۰/۱۵	۰	۰/۱۴	۰/۱۳	۰/۱۶	۰/۱۷	۰/۱۴
C ₃	۰/۱۷	۰/۱۶	۰	۰/۱۵	۰/۱۵	۰/۱۸	۰/۱۷

C ₄	۰/۱۳	۰/۱۴	۰/۱۴	۰	۰/۱۴	۰/۱۹	۰/۱۷
C ₅	۰/۱۳	۰/۱۳	۰/۱۲	۰/۱۴	۰	۰/۱۸	۰/۱۴
C ₆	۰/۰۹	۰/۰۹	۰/۰۹	۰/۰۹	۰/۰۹	۰	۰/۱۲
C ₇	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۱	۰/۱۱	۰/۱۰	۰/۱۵	۰

بعد از محاسبه ماتریس‌های فوق، ماتریس روابط کل
 فاز ۱ با توجه به فرمول ۴ به دست می‌آید.
 فرمول (۴)

$$T = \lim_{k \rightarrow +\infty} (H^1 + H^2 + \dots + H^k) = H \times (I - H)^{-1}$$

در این فرمول I ماتریس یکه است.
 جدول ۶ ماتریس t را نشان می‌دهد

جدول ۶. ماتریس روابط کل

ماتریس روابط کل	C ₁	C ₂	C ₃	C ₄	C ₅	C ₆	C ₇
C ₁	۰/۷۲	۰/۸۷	۰/۸۱	۰/۸۶	۰/۸۶	۱/۰۴	۰/۹۵
C ₂	۰/۸۱	۰/۶۹	۰/۷۷	۰/۸۰	۰/۸۳	۱/۰۱	۰/۸۹
C ₃	۰/۸۹	۰/۸۸	۰/۷۰	۰/۸۷	۰/۸۸	۱/۰۹	۰/۹۸
C ₄	۰/۸۲	۰/۸۳	۰/۷۹	۰/۶۹	۰/۸۳	۱/۰۴	۰/۹۴
C ₅	۰/۷۶	۰/۷۶	۰/۷۲	۰/۷۷	۰/۶۵	۰/۹۶	۰/۸۵
C ₆	۰/۵۴	۰/۵۴	۰/۵۲	۰/۵۴	۰/۵۴	۰/۵۷	۰/۶۳
C ₇	۰/۶۷	۰/۶۷	۰/۶۴	۰/۶۶	۰/۶۶	۰/۸۴	۰/۶۳

گام بعدی به دست آوردن مجموع سطرها و ستون‌های ماتریس T است. مجموع سطرها و ستون‌ها با توجه به فرمول‌های ۵ و ۶ به دست می‌آوریم.

$$\text{فرمول (۵)} \quad (D)_{n \times 1} = [\sum_{j=1}^n T_{ij}]_{n \times 1}$$

$$\text{فرمول (۶)} \quad (R)_{1 \times n} = [\sum_{i=1}^n T_{ij}]_{1 \times n}$$

که D و R به ترتیب ماتریس 1 × n و n × 1 هستند.

در مرحله بعد میزان اهمیت شاخص‌ها (D_i + R_i) و رابطه بین معیارها (D_i - R_i) مشخص می‌گردد. اگر D_i - R_i > 0 باشد معیار مربوطه اثرگذار و اگر D_i - R_i < 0 باشد معیار مربوطه اثرپذیر است.

جدول ۶ D_i + R_i و D_i - R_i را نشان می‌دهد.

شکل ۲، میزان اهمیت و تأثیرگذاری و تأثیرپذیری بین معیارها را نشان می‌دهد. محور افقی نمودار اهمیت معیارها و محور عمودی تأثیرگذاری یا تأثیرپذیری معیارها را نشان می‌دهد.

روش دلفی

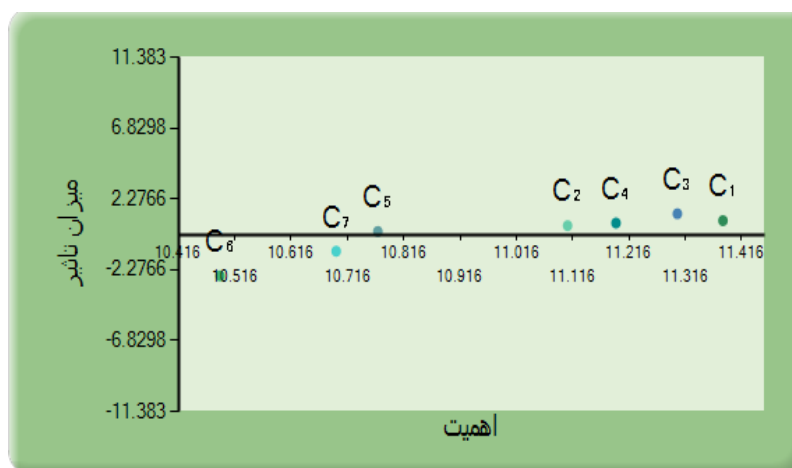
روش دلفی یکی از روش‌های استفاده از قضاوت خبرگان است. این روش تلفیقی از دو روش فکر نویسی در مرحله آفرین ایده و ممیزی در مرحله نتیجه‌گیری و استخراج ایده‌های اساسی از قضاوت خبرگان است. هدف این روش، دسترسی به مطمئن‌ترین توافق گروهی از آراء خبرگان برای یک موضوع مورد بحث است که با استفاده از پرسشنامه و تکرار دفعات ارسال پرسشنامه و دریافت بازخورد از آن‌ها و تجزیه و تحلیل پاسخ به سؤالات است. دفعات تکرار پرسشنامه بستگی به درجه توافق

گروهی پاسخ‌دهندگان دارد. این روش زمانی متوقف می‌شود که توافق بین گروهی در بین خبرگان پاسخ‌دهنده حاصل شده باشد یا به قدر کافی تبادل اطلاعات انجام شده باشد.

جدول

جدول ۷. اهمیت و تأثیرگذاری معیارها

معیار	$D_i + R_i$	$D_i - R_i$
معیار ۱	۱۱/۳۸۳	۰/۸۹۳
معیار ۲	۱۱/۱۰۷	۰/۵۶۹
معیار ۳	۱۱/۳۰۲	۱/۳۳۵
معیار ۴	۱۱/۱۹۳۱	۰/۷۴۰
معیار ۵	۱۰/۷۷۰	۰/۱۹۵
معیار ۶	۱۰/۴۹۰	-۲/۶۵۴
معیار ۷	۱۰/۶۹۶	-۱/۰۷۶

شکل ۲. روابط و اهمیت معیارها

جدول ۸. نتایج حاصل از روش دلفی

عوامل	N	مثبت	منفی	عوامل	N	مثبت	منفی
انرژی بالا	۱۵	٪۸۰		جرم اجتماعی	۱۵		٪۱۰۰
انحراف اجتماعی	۱۵		٪۱۰۰	ارضا نیازهای سرگرمی و فانتری	۱۵		٪۹۳
تمرکز زیاد	۱۵	٪۶۷		ضعف اراده	۱۵		٪۹۳
احمقانه رفتار کردن	۱۵	٪۱۰۰		ارضا نیازهای اجتماعی/احساسی	۱۵		٪۹۳
هوس پایین	۱۵	٪۷۳		شور و شوق و شادی	۱۵		٪۱۰۰
احساس لذت	۱۵	٪۱۰۰		احساس پریشانی و ناخوشایندی (خشیم، گناه و ترس)	۱۵		٪۹۳
رضایت پس از خرید	۱۵	٪۹۳		بدهی‌های شخصی	۱۵		٪۱۰۰
واکنش‌های اجتماعی	۱۵		٪۸۰	نابالغ نشان داده شدن	۱۵		٪۱۰۰
عزت‌نفس کلی	۱۵	٪۹۳		ابتدایی عمل کردن	۱۵		٪۱۰۰

عوامل به دست آورده است. عوامل شخصیتی همان ارزش وابسته به اشیا مادی است که افراد بر این باورند که با تملک کالا معنی و هویت به دست می‌آورند. این نتیجه با مطالعه کلی و بورجس (۲۰۰۳)، بادگایان و ورما (۲۰۱۳) و تامپسون و پرندرگانت (۲۰۱۵) منطبق است.

کمترین میزان اهمیت و تأثیر مربوط به مؤلفه جمعیت شناختی است که این مؤلفه بیانگر سن و جنس مشتریان است که با توجه به میزان تأثیر ۲/۶۵۴- که در رفتار خرید ناگهانی به دست آورده است اختلاف قابل توجهی با دیگر عوامل در اثرگذاری بر رفتار خرید ناگهانی از خود نشان می‌دهد. به همین شکل تمامی عوامل مؤثر بر رفتار خرید ناگهانی رتبه‌بندی شدند.

در پاسخ به دو سؤال آخر مطرح شده در این تحقیق، پسایندهای این نوع خرید مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به اینکه تاکنون طبقه‌بندی در رابطه با پسایندهای رفتار خرید ناگهانی صورت نگرفته است از روش دلفی به منظور بهره‌گیری از نظر خبرگان موضوع استفاده شد تا به وسیله آن پسایندهای رفتار خرید ناگهانی شناسایی و طبقه‌بندی گردند. در نهایت پسایندهای رفتار خرید ناگهانی به دو دسته کلی پسایندهای مثبت و منفی تفکیک شدند. بر این اساس، مدل نهایی تحقیق حاصل تحلیل دیمتل و دلفی به صورت شکل ۳ ترسیم می‌شود.

شکل ۳ مدل نهایی تحقیق را نشان می‌دهد. مدل حاضر اگرچه توانسته است پسایندهای رفتار خرید ناگهانی را طبقه‌بندی و پیشایندهای این نوع خرید را اولویت‌دهی نماید اما به هیچ وجه بی‌نقص نیست و در هر بخش آن می‌توان مطالعات متعددی انجام داد. با توجه به نتایج تحقیق حاضر پیشنهاد می‌شود مدیران فروشگاه‌های بزرگ و تمام افرادی که به دنبال افزایش خرید ناگهانی هستند، بیشتر بر عوامل شخصیتی تمرکز کنند و این یعنی به تفاوت‌های فردی افراد توجه کنند و مصرف‌کنندگان را به گروه‌های مختلف با توجه به ویژگی‌های مختلف دسته‌بندی نمایند و برای هر گروه کالایی متناسب با ویژگی‌های آن گروه ارائه کنند. همچنین به مدیران فروشگاه‌ها و بازاریابان پیشنهاد می‌شود با در نظر گرفتن شرایط موقعیتی افراد، مصرف‌کنندگان را به خرید ترغیب

با مطالعه عمیقی که در زمینه رفتار خرید ناگهانی صورت گرفت، ۱۸ مؤلفه به عنوان پسایندهای برجسته در رفتار خرید ناگهانی شناسایی گردید که به منظور جمع‌آوری و طبقه‌بندی این مؤلفه‌ها پرسشنامه‌هایی در بین این افراد توزیع شد. پرسشنامه‌ها به گونه‌ای تنظیم شدند که مخاطبین این امکان را داشته باشند تا ضمن درک مسئله مطرح شده، واکنش فردی خود را به این مؤلفه‌ها نشان دهند. پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها، طیف پاسخ‌ها و دلایلی که خبرگان موضوع برای پاسخ‌هایشان داشتند مورد بررسی قرار گرفت و اجماعی مطلوب در مورد نظرات حاصل گردید.

جدول ۸ اتفاق نظر خبرگان موضوع در مورد هر مؤلفه را نشان می‌دهد. با توجه به جدول ۸، نظرات خبرگان در دو دسته پسایندهای مثبت و منفی طبقه‌بندی گردید. از بین ۱۸ مؤلفه مورد بررسی، ۱۰ عامل به عنوان پسایندهای مثبت و ۸ عامل به عنوان پسایندهای منفی شناسایی شد.

بحث و نتیجه‌گیری

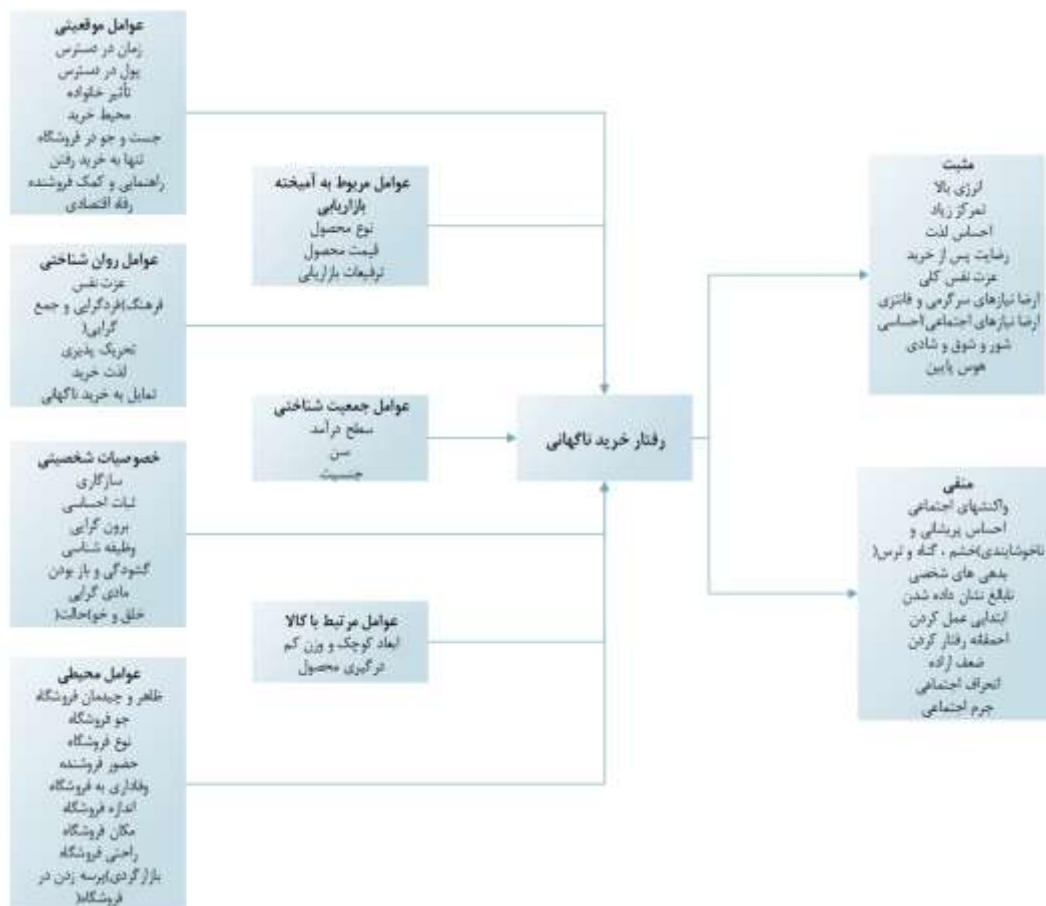
هدف از انجام این تحقیق شناسایی و رتبه‌بندی پیشایندهای و پسایندهای رفتار خرید ناگهانی است. شناسایی عوامل با بررسی پیشینه تحقیق و به منظور رتبه‌بندی پیشایندها از روش دیمتل و برای طبقه‌بندی پسایندها از روش دلفی استفاده شده است. در این تحقیق ابتدا جهت پاسخ به سؤال اول تحقیق، ادبیات نظری موجود مورد بررسی قرار گرفت و عوامل مؤثر بر رفتار خرید ناگهانی شناسایی شد. این عوامل شامل هفت مؤلفه است که شامل عوامل موقعیتی، روان‌شناختی، شخصیتی، محیطی، آمیخته بازاریابی، جمعیت شناختی و عوامل مرتبط با کالا است.

در ادامه به منظور پاسخ به سؤال دوم و سوم تحقیق با بهره‌گیری از روش دیمتل پیشایندهای رفتار خرید ناگهانی اولویت‌دهی و میزان تأثیر و اهمیت هر عامل مشخص گردید. یافته‌ها نشان می‌دهد که عامل شخصیتی در میان دیگر عوامل از اهمیت و تأثیر بیشتری برخوردار است. میزان تأثیری که این مؤلفه در به وجود آمدن رفتار خرید ناگهانی از خود نشان می‌دهد برابر با ۱/۳۳۵ است و میزان اهمیت آن ۱۱/۳۰۲ است که مقدار بیشتری نسبت به دیگر

بازاریابی اثربخشی به منظور افزایش حجم این نوع از خریدها پیشنهاد داد و همچنین می‌توان به مصرف‌کنندگان کمک کرد تا با توجه به پسایندهای حاصل از این خریدها، رفتار خرید ناگهانی خود را کنترل نمایند.

نمایند، به این دلیل که مصرف‌کنندگان بسیار تحت تأثیر آرایه‌گری داخلی، رایحه و موسیقی فروشگاه قرار می‌گیرند و این موارد منجر به تشدید خرید ناگهانی می‌گردد. تحقیق درباره رفتار خرید ناگهانی فواید کاربردی بسیاری دارد به طوری که با آشکار ساختن اهمیت نسبی عوامل مؤثر بر رفتار خرید ناگهانی، می‌توان استراتژی‌های

شکل ۳. مدل نهایی تحقیق

به لحاظ زمانی امکان بررسی و انتخاب نمونه از استان‌های بیشتر وجود نداشت.

منابع

1. Rook, D. & Fisher, R. (1995). Normative Influences on Impulsive Buying Behavior. *Journal of Consumer Research*, 22(3), 305-313.
2. Beatty, ., & Ferrell, M. (1998). Impulse Buying: Modeling Its Precursors. *Journal of Retailing*, 74(2), 169-191.
۳. نظری، م و بغدادی، م. (۱۳۹۲). شناسایی و بررسی عوامل تأثیرگذار بر خریدهای آن‌لاین در فروشگاه‌های تخفیف‌گروهي در ایران. فصلنامه

با توجه به حیطه وسیع تحقیقات انجام شده در زمینه رفتار خرید ناگهانی، نوآوری این مطالعه در این است که اولین گام در زمینه ارائه مدل پیشایندها و پسایندهای رفتار خرید ناگهانی و طبقه‌بندی و اولویت آن‌هاست و خلأ مربوط به طبقه‌بندی پسایندهای این رفتار در این مطالعه پر شده است. این تحقیق خالی از کاستی نیست. در تحقیق حاضر به منظور ارائه مدل از روش دیمتل استفاده شد. روش مورد استفاده جدید و پیچیده هم به لحاظ تکمیل پرسشنامه و هم به لحاظ تحلیل آن است و این سبب عدم همکاری برخی خبرگان گردید. محدودیت دیگر در محدود شدن نمونه از تنها دو استان جنوبی کشور است که

17. Turkyilmaz, C. Erdem, S. & Uslu, A. (2015). The Effects of Personality Traits and Website Quality on Online Impulse Buying. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 98-105.
18. Amos, C. Holmes, G. & Keneson, W. (2014). A meta-analysis of consumer impulse buying. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 86-97.
۱۹. نظری، م؛ و قادری، ع.ا. (۱۳۹۰). ارائه مدلی جهت بررسی عوامل مؤثر بر رفتار خرید ناگهانی مورد مطالعه: دانشجویان دانشکده مدیریت دانشگاه تهران. *مدیریت بازرگانی*. ۱۴۰-۱۲۷، ۳(۱۰).
20. Vohs, K. & Faber, R. (2007). Spent Resources: Self-Regulatory Resource Availability Affects Impulse Buying. *Journal Of Consumer Research*, 33, 537-547.
21. Luo, X. (2005). How Does Shopping With Others Influence Impulsive Purchasing? *Journal Of Consumer Psychology*, 15(4), 288-294.
22. Coley, A. & Buregess, B. (2003). Gender differences in cognitive and affective impulse buying. *Journal of Fashion Marketing and Management*, 7(3), 282-295.
23. Badgaiyan, A. & Verma, A. (2013). Does urge to buy impulsively differ from impulsive buying behaviour? Assessing the impact of situational factors. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 145-157.
24. Badgaiyan, A. & Verma, A. (2014). Intrinsic factors affecting impulsive buying behaviour—Evidence from India. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 537-549.
25. Mittal, S. Sondhi, M. & Chawla, D. (2017). Process of Impulse Buying: A Qualitative Exploration. *Global Business Review*, 19(1) 1-16.
26. Abrar, K. Naveed, M and Ramay, M. (2017) Impact of Perceived Risk on Online Impulse Buying Tendency: an Empirical Study in the Consumer Market of Pakistan. *Journal of Accounting & Marketing*, Vol 6(3). pp
27. Thompson, E. & Prendergast, G. (2015). The influence of trait affect and the five-factor personality model on impulse buying. *Personality and Individual Differences*, 216-221.
۲۸. بحرینی زاد، منیژه . و مقدم، م. (۱۳۹۵). تأثیر مادی گرایی مصرف کننده بر خرید وسواسی، خرید ناگهانی و استفاده نادرست از کارت اعتباری، راهبردهای بازرگانی-دانشور رفتار سابق؛ ۲ (۷): ۱-۱۲.
- مدیریت روشاوری اطلاعات. ۲۳۹-۲۲۳، ۵(۳).
4. Weinberg, P. & Gottwald, W. (1982). Impulsive Consumer Buying as a Result of Emotion. *Journal of Business Research*, 10, 43-57.
5. Floh, A. & Madlberger, M. (2013, 6 2). The role of atmospheric cues in online impulse-buying behavior. Retrieved from Electronic Commerce Research and Applications: <http://dx.doi.org/10.1016/j.elerap.2013.06.001>.
۶. عابد، ا. (۱۳۹۱). رفتار خرید ناگهانی و عوامل مؤثر بر آن. بانک مقالات بازاریابی ایران به نشانی: www.marketingarticles.ir
۷. آشتیانی، ی؛ و اکبری، ب. (۱۳۹۲). بررسی عوامل تأثیرگذار بر خرید ناگهانی لوازم آرایشی. *مجله مدیریت بازاریابی*، ۱۵-۱، ۲۰.
8. Tversky, A. & Kahneman, D. (1981). The Framing of Decisions and the Psychology of Choice. *Science*, 211(4481), 453-458.
9. Lucas, M. & Koff, E. (2014). The role of impulsivity and of self-perceived attractiveness in impulse buying in women. *Personality and Individual Differences*, 111-115.
10. Liang, Y.P. (2012). The Relationship between Consumer Product Involvement, Product Knowledge and Impulsive Buying Behavior. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 325-330.
11. Pornpitakpan, C. & Han, J. (2013). The effect of culture and salespersons' retail service quality on impulse buying. *Australasian Marketing Journal*, 85-93.
12. Hawkins, S. (1962). The Significance of Impulse Buying Today. *Journal of Marketing*, 26(2), 59-62.
13. Lin, Y.H. & Chen, C.F. (2013). Passengers' shopping motivations and commercial activities at airports e The moderating effects of time pressure and impulse buying tendency. *Tourism Management*, 36, 426-434.
14. Kacen, J. & Lee, J. (2002). The Influence of Culture on Consumer Impulsive Buying Behavior. *Journal Of Consumer Psychology*, 12(2), 163-176.
15. Lyer, E. (1989). Unplanned purchasing: Knowledge of shopping environment and time pressure. *Journal of Retailing*, 65(1), 40-57.
16. Hausman, A. (2000). A multi-method investigation of consumer motivations in impulse buying behavior. *Journal of Consumer Marketing*, 17(5), 403-426.

29. Park, J. & Choi, E. (2013). Consequences of Impulse Buying Cross-Culturally: A Qualitative Study. *International Journal of Software Engineering and Its Applications*, 7(1), 247-260.

30. Drossos, D. Kokkinaki, F. Giaglis, G. & Fouskas, K. (2014, 9 6). The effects of product involvement and impulse buying on purchase intentions in mobile text advertising. Retrieved from *Electronic Commerce Research and Applications*:
<http://dx.doi.org/10.1016/j.elerap.2014.08.003>

۳۱. بشری، ق. (۱۳۸۷). خرید ناگهانی. پورتال مقالات مدیریت به نشانی:

<http://www.bashari.blogfa.com/post-465.aspx>

32. Noronha, D. (2012, 10 26). Consequences of Impulse Buying. Retrieved from BDO Newmarket:
www.newmarketmoneyproblems.com/

۳۳. حیدر زاده، کا مبیض. اکبری مقدم، ب و بکتاش، م. (۱۳۹۰). تأثیر مدگرایی بر رفتار خرید تروشنی در میان دانشجویان. فصلنامه مدیریت کسب و کار. ۷۳-۵۵، ۱۰.

34. Ozer, L. & Gultekin, B. (2015). Pre- and post-purchase stage in impulse buying: The role of mood and satisfaction. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 71-76.

۳۵. حسانی فر، م و احتشام رانی، رضا. (۱۳۹۵). ارائه مدلی برای سنجش و ساختاردهی به متغیرهای اثرگذار در روابط خریدار - تأمین کننده با استفاده از تکنیک دی متل در محیط فازی. راهبردهای بازرگانی-دانشور رفتار سابق; ۲(۷): ۲۷-۴۴.